

Sygn. akt I ACa 418/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Anna Bohdziewicz (spr.)
Sędziowie :	SA Ewa Jastrzębska SO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska
Protokolant :	Barbara Białożył

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2018 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa A. W.

przeciwko Skarbowi Państwa-Komendzie Miejskiej Policji w (...), Prokuraturze Rejonowej w (...), Prokuraturze Okręgowej w (...), Sądowi Rejonowemu w (...) i Sądowi Okręgowemu w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt I C 715/16,

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej 2 700 (dwa tysiące siedemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz radcy prawnego M. K. (1) 15 313,50 (piętnaście tysięcy trzysta trzynaście i 50/100) złotych, w tym 2 863,50 (dwa tysiące osiemset sześćdziesiąt trzy i 50/100) złotych podatku od towarów i usług, z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. Aneta Pieczyrak-Pisulińska	SSA Anna Bohdziewicz	SSA Ewa Jastrzębska
-------------------------------------	----------------------	---------------------

Sygn. akt I ACa 418/18

UZASADNIENIE

Powód A. W. domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa - Komendy Miejskiej Policji w (...), Prokuratury Rejonowej w (...), Prokuratury Okręgowej w (...), Sądu Rejonowego w (...), Sądu Okręgowego w (...) - kwoty 10 000 000 zł z tytułu zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 417 § 1 k.c. za naruszenie dóbr osobistych, tj. czci, przez naruszenie zasady domniemania niewinności w procesie karnym oraz na mocy art. 445 § 2 k.c. za niesłuszne skazanie na karę pozbawienia wolności w oparciu o fałszywe zawiadomienie i zeznania policjantów, niewłaściwe zabezpieczenie materiału dowodowego i zaniedbania jednostek prowadzących i nadzorujących śledztwo oraz nierzetelne zbadanie przedstawionego na rozprawie materiału dowodowego przez Sądy obu instancji.

Kolejnym powód domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa - Prokuratury Rejonowej w (...), Prokuratury Okręgowej w (...), Sądu Rejonowego w (...), Sądu Okręgowego w (...) - kwoty 30 000 000 zł z tytułu zadośćuczynienia za stroniczość i niezabezpieczenie materiałów dowodowych w sprawie VII K 822/13.

Powód wskazując na różnego rodzaju uchybienia i nieprawidłowości, do jakich jego zdaniem miało dojść w toku prowadzonego przeciwko niemu postępowania przygotowawczego, a następnie sądowego twierdził, iż został niezasadnie skazany na karę pozbawienia wolności.

Pozwany Skarb Państwa wyniósł o oddalenie powództw i zasądzenie kosztów procesu. Zarzucił, iż powód nie udowodnił przesłanek odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa, to jest bezprawnego działania bądź zaniechania, związku przyczynowego, a także szkody i jej wysokości.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 23 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił oba powództwa i zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 3.600 złotych z tytułu kosztów zastępstwa procesowego, a w pozostałym zakresie odstąpił od obciążania powoda tymi kosztami.

Wyrok ten został wydany na tle następująco poczynionych ustaleń faktycznych:

Wydział Kryminalny Komendy Miejskiej Policji w (...), działając pod nadzorem Prokuratury Rejonowej w (...), prowadził śledztwo przeciwko powodowi podejrzanemu o popełnienie przestępstw z art. 157 § 2 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 197 § 1 k.k. i art. 197 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. i art. 160 § 1 k.k.. Postępowanie to zostało wszczęte na podstawie zawiadomienia z dnia 13 kwietnia 2013 r. pokrzywdzonych M. K. (2) i M. K. (3). Funkcjonariusze policji w ramach czynności prowadzonych w trybie art. 308 k.p.k. dokonali przesłuchania pokrzywdzonych i świadków, oględzin miejsca zdarzenia, konfrontacji i przedstawili podejrzanemu zarzuty do protokołu. Z uwagi na charakter zarzucanych podejrzanemu przestępstw, w dniu 14 kwietnia 2013 r. zostało wszczęte w sprawie śledztwo przez Prokuratora Rejonowego w (...), który tego samego dnia przedstawił podejrzanemu zarzuty, uzupełnione następnie w dniu 16 września 2013 r., o popełnienie przestępstw z art. 157 § 2 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 197 § 1 k.k. i art. 197 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. i art. 160 § 1 k.k.. Na wniosek organów ścigania Komendy Miejskiej Policji w (...)i Prokuratury Rejonowej w (...) w dniu 15 kwietnia 2013 r. Sąd Rejonowy w (...) zastosował wobec powoda środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania od dnia zatrzymania na okres 3 miesięcy., który był następnie przedłużany. Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2013 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w (...) oddalił wniosek powoda o przeprowadzenie dowodu z opinii w postaci badań poligraficznych, gdyż był on nieprzydatny dla stwierdzenia okoliczności mających znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego w sprawie i rozstrzygnięcia końcowego. Oddalił również wniosek powoda o przeprowadzenie konfrontacji powoda z pokrzywdzonymi, gdyż w zakresie konfrontacji z pokrzywdzonym M. K. (3) dowód taki został już wcześniej przeprowadzony, zaś w zakresie konfrontacji z M. K.

(2) nie był przydatny dla stwierdzenia okoliczności mających znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego w sprawie i rozstrzygnięcia końcowego. W postępowaniu przygotowawczym, na mocy postanowienia Prokuratury Rejonowej w (...), została wydana opinia sądowo - psychiatryczna dotycząca stanu psychicznego oraz poczytalności powoda. Biegli psychiatrzy nie rozpoznali u powoda choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego, zespołu otępiennego ani innych zakłóceń czynności psychicznych, które skutkowałyby zmniejszeniem lub ograniczeniem jego poczytalności w czasie popełnienia zarzucanych mu czynów. Biegli stwierdzili jednak u powoda cechy osobowości nieprawidłowej - dys socjalnej. Niemniej nie ograniczały one zdolności powoda do uczestnictwa w postępowaniu karnym. Stan zdrowia psychicznego pozwalał powodowi na udział w czynnościach procesowych.

Aktem oskarżenia z dnia 30 września 2013 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej w (...) oskarżył powoda o to, że:

- w dniu 13 kwietnia 2013 r. w Z., używając podstępny polegającego na podaniu M. K. (4), wówczas noszącej nazwisko K., substancji psychotropowej w postaci benzodiazepiny, czym spowodował u niej naruszenie czynności narządów jej ciała i rozstrój zdrowia trwające nie dłużej niż 7 dni, oraz używając wobec niej przemocy w postaci szarpania usiłował doprowadzić ją do obcowania płciowego oraz doprowadził ją do poddania się innym czynnościom seksualnym w postaci dotykania po całym ciele oraz całowania, to jest o czyny z art. 157 § 2 k.k. i art. 13 § 1 k.k. w związku z art. 197 § 1 k.k. i art. 197 § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,
- w dniu 13 kwietnia 2013 r. w Z. po uprzednim doprowadzeniu M. K. (3) do stanu nieprzytomności przez podanie mu substancji psychotropowej w postaci benzodiazepiny z alkoholem, czym naraził go na bezpośrednie niebezpieczeństwo ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, zabrał mu w celu przywłaszczenia 730 zł na jego szkodę, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio wielokrotnie skazany za przestępstwa podobne, to jest o przestępstwo z art. 280 § 1 k.k. w związku z art. 64 § 1 k.k. i art. 160 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. w warunkach wielokrotnego powrotu do przestępstwa.

Postępowanie przeciwko powodowi toczyło się przed Sądem Rejonowym w (...) pod sygn. akt VII K 822/13. Przewodniczącą składu sędziowskiego była SSR Magdalena Sikorska. Powód składał wnioski o wyłączenie sędziego, który nie został uwzględniony. Postępowanie dowodowe przeprowadzone zostało na rozprawach, które odbywały się w dniach 15.11.2013 r., 14.01.2014 r., 25.02.2014 r., 18.03.2014 r., 29.04.2014 r., 22.05.2014 r., 29.07.2014 r., 9.09.2014 r., 14.11.2014 r., 25.11.2014 r.

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 r., w sprawie sygn. akt VII K 822/13, Sąd Rejonowy w (...) uznał powoda za winnego opisanych wyżej czynów, za które skazał go na karę łączną dziesięciu lat pozbawienia wolności. W uzasadnieniu wyroku Sąd opisał całość okoliczności sprawy, rozważył cały zebrany materiał dowodowy, zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego oraz logicznie i wyczerpująco umotywował swe stanowisko. Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony apelacją, w której zarzucono naruszenie prawa procesowego, a to art. 92 i 410 k.p.k. przez oparcie treści wyroku na selektywnie wybranym materiale dowodowym i pominięciu dokumentacji w postaci opinii biegłych wskazujących na fakt, że w dostarczonych próbkach pobranych z naczyń znajdujących się na miejscu zdarzenia nie stwierdzono środków odurzających ani substancji psychotropowych, których obecność wykryto w krwi u pokrzywdzonych, co wyklucza tezę o podstępnym podaniu leku pokrzywdzonym przez oskarżonego, oraz art. 7 k.p.k. poprzez dokonanie oceny dowodów z przekroczeniem zasad oceny swobodnej, co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych polegającym na uznaniu wyjaśnień oskarżonego za niewiarygodne przy jednoczesnym przydaniu waloru wiarygodności zeznaniom pokrzywdzonych. Powód zarzucił także błąd w ustaleniach faktycznych stanowiący konsekwencję wskazanych uchybień natury proceduralnej, polegający na uznaniu, że oskarżony podał pokrzywdzonym leki bez ich wiedzy, jak również przyjęciu, że pokrzywdzona została zmuszona wbrew swej woli do poddania się innej czynności seksualnej i że w dniu zdarzenia doszło do obcowania płciowego pomiędzy powodem a pokrzywdzoną, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku i uniewinnienia ewentualnie uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania. Na rozprawie apelacyjnej w dniu 5 maja 2015 r. powód zgłosił jeszcze wnioski dowodowe, które jednak Sąd Okręgowy oddalił, podając przy ogłoszeniu swej decyzji zarówno jej podstawę prawną jak i uzasadnienie. Następnie wyrokiem z dnia 6 maja 2015 r., sygn. akt VI Ka 243/15, Sąd Okręgowy w (...) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok wskazując, że zarzuty środka

odwoławczego są nietrafne, a w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie doszło do zarzucanych apelacją uchybień proceduralnych, zwłaszcza w zakresie oceny zgromadzonego materiału dowodowego. W ocenie Sądu Okręgowego przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji postępowanie dowodowe było pełne i stawianie zarzutu, że w postępowaniu przygotowawczym i w postępowaniu sądowym nie przeprowadzono istotnych dowodów było całkowicie nieuprawnione. Ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji były prawidłowe i nie mogły być skutecznie kwestionowane. W ocenie Sądu odwoławczego weryfikacja dowodów oparta została o dyrektywę z art. 7 k.p.k. i pozwoliła na odrzucenie niektórych z nich i ustalenie wszystkich istotnych faktów świadczących o winie powoda. Obrońca powoda ustanowiony z urzędu - adwokat M. M. sporządziła opinię prawną dotyczącą bezzasadności wniesienia kasacji w wyżej wymienionej sprawie.

Prokuratura Rejonowa w Żorach, w sprawie sygn.. akt PR Ds 64.2017.Sp, prowadziła śledztwo w sprawie możliwości popełnienia przestępstw z art. 234 k.k. w zw. z art. 233§ 1 k.k. w zw. z art. 11§2 k.k., z art. 238 k.k. w zw. z art. 233§1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., z art. 231 § 1 k.k. i innych na szkodę powoda m.in. przez Prokuratorów Prokuratury Rejonowej w (...): A. M. i A. P., przez funkcjonariuszy policji w Z. zarówno w toku postępowania przygotowawczego o sygnaturze Ds 493/13 jak i w toku prowadzonego postępowania sądowego przed Sądem Rejonowym w (...) w sprawie o sygn. VII K 822/13 oraz przez SSR Magdalenę Sikorską w toku prowadzonego postępowania sądowego o sygn. VII K 822/13. Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2017 r. Prokurator Prokuratury Rejonowej w (...) na podstawie art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. umorzył śledztwo w wyżej wymienionych sprawach wobec stwierdzenia, że czyny nie zawierają znamion czynu zabronionego.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd pierwszej instancji na wstępie wskazał, iż żądania powoda winny być rozpatrywane w świetle przepisów art. 24 k.c., art. 448 k.c., art. 445 §2 k.c., art. 417¹ § 2 k.c.

Wyjaśniono, że przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych określają przepisy art. 23, art. 24, art. 448 k.c., stanowiące podstawę odpowiedzialności także Skarbu Państwa. Przepis art. 417 k.c. nie ma zastosowania do odpowiedzialności Skarbu Państwa za naruszenie dóbr osobistych w postaci np. czci, dobrego imienia, godności, gdyż odpowiedzialność za naruszenie tych dóbr osobistych uregulowana jest w sposób odrębny właśnie w art. 23, 24 i 448 k.c. Jedynie szczególny rodzaj dóbr osobistych w postaci zdrowia i wolności może podlegać także ochronie przewidzianej w art. 444 i 445 k.c. Jeżeli szkodę lub krzywdę wynikającą z rozstroju zdrowia wywołało niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej, wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, odpowiedzialność Skarbu Państwa opiera się na zasadach art. 417 §1 lub art. 417¹ § 2 k.c., a zadośćuczynienie przysługuje na podstawie art. 445 §1 k.c. Dlatego Sąd uznał za konieczne odróżnienie tych różnych podstaw odpowiedzialności w okolicznościach rozpoznawanej sprawy.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadziła do wniosku, że nie zostały spełnione przesłanki zastosowania jakiegokolwiek z powyższych regulacji. Sąd Pierwszej instancji omówił przesłanki odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa oraz rozkład ciężaru dowodu zgodnie z art. 6 k.c.. W dalszej kolejności przedstawił rozważania dotyczące możliwości żądania naprawienia szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia oraz przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych, włącznie z obowiązującym domniemaniem bezprawności.

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, iż w rozpoznawanej sprawie nie zostały wykazane przesłanki odpowiedzialności cywilnej Skarbu Państwa.

W przypadku odpowiedzialności deliktowej pozwanego stwierdzono, że powód nie wykazał bezprawności działania pozwanego, a tym samym brak było podstaw do stosowania przepisu art. 445 § 2 k.c.. Stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia sądowego wydanego w postępowaniu karnym może bowiem nastąpić bądź w trybie wznowienia postępowania (art. 540 k.p.k.) bądź w wyniku rozpoznania kasacji przysługującej od prawomocnego orzeczenia. Tymczasem powód w istocie zmierzał do wykazania, że w procesie karnym doszło do jego niesłusznego skazania, a podniesione wobec pozwanego zarzuty sprowadzały się do wskazania na dokonanie wadliwej oceny zebranego w sprawie VII K 822/13 materiału dowodowego. Podnosząc, że w postępowaniu karnym w

sprawie VII K 822/13 naruszone zostały przepisy procedury karnej tj. art. 4, 7 i 170 k.p.k. powód zmierzał zatem do wykazania, że w sprawie tej doszło do niesłusznego skazania, co, zważywszy na treść art. 417¹ § 2 k.c. i art. 11 k.p.c., w tym postępowaniu było niedopuszczalne. Podkreślono, iż zgodnie z art. 11 k.p.c. ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego, co do popełnienia przestępstwa, wiążą sąd w postępowaniu cywilnym. W postępowaniu cywilnym pozwany nie może bronić się zarzutem, że nie popełnił przestępstwa, za które wcześniej został skazany prawomocnym wyrokiem wydanym w postępowaniu karnym, ani też że przestępstwem tym nie wyrządził szkody. Związanie dotyczy, ustalonych w sentencji wyroku, znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy itp. Określona w art. 11 k.p.c. moc wiążąca wyroku karnego oznacza, że w sprawie cywilnej niedopuszczalne jest dokonywanie jakichkolwiek własnych ustaleń co do tych okoliczności, którymi, zgodnie z omawianym przepisem, sąd jest związany w postępowaniu cywilnym. Okoliczności te nie mogą być przedmiotem postępowania dowodowego ani oceny sądu, a więc nie ma do nich zastosowania zasada swobodnej oceny dowodów (art. 233 §1 k.p.c.), a sąd w sprawie cywilnej dokonuje tylko subsumcji pod odpowiedni przepis prawa materialnego cywilnego wiążących ustaleń wynikających z wyroku karnego oraz ewentualnych własnych ustaleń dotyczących pozostałych okoliczności istotnych w rozpoznawanej sprawie (por. wyrok SN z dnia 16 grudnia 1961 r., II CR 1229/60, OSNC 1962, nr 3, poz. 118). W konsekwencji wyłączona jest możliwość podnoszenia twierdzeń sprzecznych z ustaleniami wyroku karnego.

Odnosząc się natomiast do twierdzeń powoda o naruszeniu jego dobra osobistego w postaci czci Sąd pierwszej instancji wskazał, że cześć człowiek obejmuje dwa aspekty: dobre imię (cześć zewnętrzna) i godność (cześć wewnętrzna). Godność człowieka konkretyzuje się w poczuciu własnej wartości i oczekiwaniu szacunku ze strony innych osób. Natomiast przez dobre imię rozumie się opinię jaką inni ludzie mają o wartości danego człowieka. W ocenie powoda do naruszenia jego dobrego imienia i godności doszło przez postawienie mu zarzutów popełnienia czynów, za które został później skazany prawomocnym wyrokiem karnym, a do naruszenia godności również poprzez nierespektowanie zasady domniemania niewinności oraz używanie przez prokuratora i sędziego wobec niego określeń takich jak: recydywista, bandyta, łysy bandyta. Sąd Okręgowy wskazał, że twierdzenia powoda, jakoby prokurator i sędzia zwracali się do niego tymi słowami, pozostały gołosłowne i niepoparte żadnymi dowodami.

Z kolei odnosząc się do postawionych powodowi zarzutów objętych postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2013 r. i aktem oskarżenia, Sąd pierwszej instancji wskazał, iż niewątpliwie naruszały one dobre imię powoda. Jednakże te czynności procesowe nie były bezprawne, gdyż były prowadzenie przez organ władzy publicznej postępowania w ramach określonej przez ustawodawcę procedury Z dokonanych ustaleń wynika, że czynności procesowe osób reprezentujących te jednostki organizacyjne pozwanego, z działalnością których powód wiązał dochodzone roszczenie, podejmowane w stosunku do niego w postępowaniu przygotowawczym i w toku postępowania toczącego się przed sądem, były podejmowane w zakresie kompetencji tych organów. Czynności organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości związane z wypełnianiem ich ustawowych obowiązków nie mają charakteru działań niezgodnych z prawem nawet wtedy, gdy przeprowadzone postępowanie karne zakończyło się wydaniem prawomocnego wyroku uniewinniającego. Obywatele muszą bowiem w interesie ochrony dobra wspólnego, jakim jest bezpieczeństwo publiczne, ponosić ryzyko związane z legalnym wdrożeniem postępowania karnego. Jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa, wszczęcie śledztwa lub dochodzenia jest działaniem zgodnym z prawem, podobnie za takie należy uznać wniesienie aktu oskarżenia. Doznanie w takich okolicznościach przez osobę poddaną przymusowi postępowania karnego uszczerbku na dobrach osobistych, nie rodzi odpowiedzialności pozwanego za ten uszczerbek z uwagi na legalność jego działania (wyrok SN z 12 stycznia 2017r., I CSK 745/15).

W ocenie Sądu Okręgowego, nie można zakwalifikować jako naruszających godność powoda czynności procesowych lub zaniechań osób reprezentujących te jednostki organizacyjne pozwanego, z działalnością których powód wiązał dochodzone roszczenie, związanych ze zgłaszanymi przez powoda wnioskami dowodowymi. Wskazane dobro osobiste nie może być bowiem utożsamiane z prawem osoby do żądania od innych podmiotów zachowania w sposób przez nią oczekiwany, czy nawet żądany, a z taką sytuacją mamy do czynienia w tej sprawie. Czym innym jest bowiem obowiązek powstrzymywania się od działań naruszających czyjeś dobra osobiste, a czym innym próba egzekwowania określonych działań z jednoczesnym kwalifikowaniem odmiennego działania jako godzącego w dobra osobiste. W ocenie Sądu

pierwszej instancji zachowanie organu władzy państwowej niezgodne z wolą strony nie narusza jej godności czy dobrego imienia.

Sąd Okręgowy wskazał, iż powód miał obowiązek wskazania zdarzeń, które, będąc innym niż legalne działania władzy, skutkowały naruszeniem jego dóbr osobistych oraz związku przyczynowego między tym zachowaniem a doznanymszczerbkiem niemajątkowym. Ponieważ powód okoliczności tych nie wykazał, powództwa zostały oddalone.

O kosztach postanowiono na podstawie art. 102 k.p.c.

Wyrok Sądu Okręgowego został zaskarżony przez powoda w części oddalającej powództwo oraz zawarte w wyroku rozstrzygnięcie o kosztach procesu. Apelujący sformułował następujące zarzuty:

1) naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a to:

a) art. 379 pkt. 5 k.p.c. w zw. z art. 214 §1 k.p.c. przez pozbawienie powoda możliwości obrony swoich praw i nieodroczenie rozprawy, na której przesłuchiowano świadków, mimo iż powód zgłaszał chęć uczestnictwa w rozprawie, a nie został na nią doprowadzony, co skutkuje nieważnością postępowania;

b) art. 233 §1 k.p.c. przez brak wszechstronnego i dogłębnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz dowolną, a nie swobodną, ocenę dowodów, prowadzącą do wniosku, że nie doszło do naruszenia dobra osobistego powoda;

c) art. 217 k.p.c. oraz art. 227 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. przez nieprzeprowadzenie wszystkich dowodów, które mogły mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie;

d) art. 102 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i niezwolnienie powoda w całości od obowiązku ponoszenia kosztów zastępstwa procesowego należnych Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,

2) naruszenie prawa materialnego, a to art. 23 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. w zw. z art. 5 k.p.k. na skutek przyjęcia, iż działania i zaniechania organów prowadzących postępowanie karne nie mogą zostać zakwalifikowane jako naruszające dobra osobiste powoda;

3) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mających wpływ na jego treść polegający na przyjęciu, iż powód w tej sprawie zmierzał do wykazania, że w procesie karnym doszło do jego niesłusznego skazania, podczas gdy z okoliczności wynika, iż powód starał się powyższe wykazywać we właściwych toczących się postępowaniach karnych.

W związku z postawionymi zarzutami apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku ze zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego ewentualnie o zmianę wyroku w zaskarżonej części i uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu za obie instancje.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła odnieść skutku, bowiem zarzuty w niej zawarte nie były zasadne.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu najdalej idącego, a zatem zarzutu nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie powoda możliwości obrony swoich praw. Pozbawienia owej możliwości apelujący upatrywał w przesłuchaniu pod jego nieobecność dwóch świadków, co miało go pozbawić sposobności zadawania tym świadkom pytań, a co z kolei skutkowało niewyjaśnieniem okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu powoda, nie został on pozbawiony możliwości obrony. Był on reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, którego rolą było dążenie do wyjaśnienia wszystkich kwestii istotnych. Jeżeli powód

uznał za konieczne zadanie świadkom konkretnych pytań, nic nie stało na przeszkodzie, aby ich treść została przekazana pełnomocnikowi. Zasadnie Sąd nie uwzględnił wniosku o odroczenie rozprawy, bowiem obecność powoda nie była obligatoryjna, a Sąd wysłuchał jego racji i dodatkowo był on reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika. Zatem chybiony jest zarzut, aby doszło do nieważności postępowania, co miałyby skutkować uchynieniem zaskarżonego wyroku w oparciu o art. 386 §2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt.5 k.p.c. Już tylko na marginesie można wskazać, że przesłuchani świadkowie, a to A. T. i A. S. od wielu lat nie mają kontaktu z powodem i nie posiadały w ogóle żadnej wiedzy odnośnie do postępowań, z jakimi powód wiąże swoje roszczenia.

Niezasadny jest również zarzut naruszenia art. 233 §1 k.p.c., dla którego skuteczności koniecznym jest wskazanie jakie konkretnie dowody zostały ocenione wadliwie i na czym owa wadliwość polegała. W apelacji nie przedstawiono tego rodzaju uzasadnienia wskazanego zarzutu, a ponadto podnosząc ten zarzut apelujący w istocie zmierza do podważenia oceny prawnej Sądu pierwszej instancji. Powód kwestionuje bowiem ocenę, że nie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, przy czym tego rodzaju wnioski przynależy do sfery stosowania prawa materialnego, a nie procesowego. Natomiast przesłuchanie A. G. w charakterze świadka nie było możliwe z uwagi na brak adresu, na jaki w skuteczny sposób można by było doręczyć wezwanie dla świadka. Nie jest rzeczą Sądu poszukiwanie miejsca pobytu świadka zawnioskowanego przez stronę, a powód aktualnego adresu świadka nie podał. W konsekwencji chybiony jest zarzut wadliwego oddalenia wniosku o przesłuchanie tego świadka.

Sąd pierwszej instancji w rozpoznawanej sprawie dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które znajdują oparcie w trafnie ocenionym materialnie dowodowym, przy czym dokonana ocena odpowiada wymogom art. 233 §1 k.p.c., nie nosi bowiem cech dowolności, nie uchybia regułom logicznego rozumowania i doświadczeniu życiowemu. W tym zakresie zarzuty podniesione w apelacji stanowią jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami. W tym stanie rzeczy Sąd odwoławczy w pełni podziela ustalenia Sądu pierwszej instancji i przyjmuje je za własne bez potrzeby zbędnego powielania.

Na aprobatę zasługują także rozważania prawne Sądu pierwszej instancji oraz argumentacja przedstawiona na uzasadnienie jego stanowiska. Wbrew twierdzeniu apelacji powód zmierzał w toku tego procesu do podważenia prawomocnego wyroku karnego skazującego, co w świetle art. 11 k.p.c. jest niedopuszczalne. Proces cywilny nie jest także właściwą płaszczyzną do kontroli prawidłowości czynności procesowych podejmowanych w toku postępowania karnego. Jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji sformułowanie pod adresem powoda konkretnych zarzutów i przypisywanie mu popełnienia czynów niezgodnych z prawem - co do zasady - narusza jego dobra osobiste, jednakże nie ma podstaw do udzielania mu z tego tytułu ochrony, ponieważ działania te nie były bezprawne, co przekonująco uzasadnił Sąd pierwszej instancji. Natomiast twierdzenia powoda o kierowaniu przez funkcjonariuszy państwowych pod jego adresem obraźliwych określeń – nie zostały wykazane, co czyni je gołosłownymi.

Podsumowując należy zgodzić się z Sądem Okręgowym, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie ma podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda w z tytułu odpowiedzialności deliktowej pozwanego, ani udzielenia mu ochrony z tytułu naruszonych dóbr osobistych. Sąd pierwszej instancji zastosował w sprawie właściwe przepisy prawa materialnego i dokonał ich prawidłowej wykładni, a zaskarżony wyrok stanowi tego wynik.

Skutku nie mogą odnieść również zarzuty skierowane przeciwko zawartemu w wyroku rozstrzygnięciu o kosztach procesu. Sąd pierwszej instancji postanowił odstąpić od reguły finansowej odpowiedzialności strony za wynik sprawy (art. 98 §1 k.p.c.) i orzec o kosztach procesu na zasadach słuszności. Zgodnie z art. 102 k.p.c. w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może w ogóle nie obciążać kosztami strony przegrywającej względnie obciążyć tylko ich częścią. Podstaw do jego zastosowania należy poszukiwać w konkretnych okolicznościach danej sprawy, przekonujących o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz przeciwnika byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Skorzystanie z możliwości zastosowania tego przepisu ustawodawca pozostawia uznaniu Sądu, a zatem korygowanie tego stanowiska powinno mieć zasadniczo miejsce w wyjątkowo uzasadnionych przypadkach. Podnoszona przez skarżącego trudna sytuacja majątkowa, stan skomplikowania sprawy oraz jej znaczenie dla samego powoda nie stanowią wystarczającej podstawy do nieobciążania go kosztami procesu na rzecz pozwanego. Przed wszystkim z uwagi na trudną sytuację majątkową powód uzyskał już ulgę w postaci

zwolnienia od kosztów sądowych. Zwolnienie to jednak nie zwalnia go od obowiązku zwrotu kosztów wygrywającemu przeciwnikowi, o czym stanowi art. 108 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Z tych przyczyn Sąd odwoławczy nie dopatrył się uzasadnionych podstaw do zmiany orzeczenia w tym zakresie.

W konsekwencji wyżej przedstawionych ustaleń i rozważań, apelacja powoda, jako niezasadna została w całości oddalona na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego ponownie orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c., nie znajdując wszak podstaw do nieobciążania powoda kosztami w całości. Zainicjowanie przez powoda kolejnego etapu postępowania wygenerowało po stronie przeciwnej dalsze koszty obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego, co powód winien mieć w polu widzenia decydując się na zaskarżenie wyroku i wyważyć starannie racje. Powód zdecydował się na zaskarżenie wyroku Sądu Okręgowego znając motywy, jakimi kierował się ten Sąd wydając wyrok. Oczywistym jest, że powód był w pełni uprawniony do skorzystania z przysługującego mu uprawnienia do poddania wyroku kontroli instancyjnej, tym niemniej powinien się liczyć, że jeżeli Sąd odwoławczy zaakceptuje rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, to wówczas powstanie po jego stronie obowiązek zwrotu kosztów przeciwnikowi procesowemu. Ponadto wypada zwrócić uwagę, że w tym wypadku wysokość kosztów jest pochodną wysokości dochodzonego przez powoda roszczenia, które został określone na poziomie wygórowanym, nieprzystającym do roszczeń dochodzonych w innych sprawach tego rodzaju. Jeżeli nawet powód pozostaje subiektywnie przekonany o zasadności swojego roszczenia i uważa dochodzoną kwotę za odpowiednią, to nie zwalnia go to od konsekwencji w postaci odpowiednio wyliczonych kosztów. Taki sposób określania kosztów ma między innymi na celu przeciwdziałanie woluntarystycznemu konstruowaniu roszczeń przez strony. Zatem o kosztach procesu za ten etap postępowania orzeczono w oparciu o art. 102 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 k.p.c. (zasądzono 75% kosztów zasądzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym).

Ponadto przyznano pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu apelacyjnym. Wysokość należnego wynagrodzenia ustalono zgodnie z §8 pkt.9, §4 ust. 3, §16 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (DZ. U. z 2016 r., poz. 1715).

SSO Aneta Pieczyrak-Pisulińska SSA Anna Bohdziewicz SSA Ewa Jastrzębska